دقرباني مهم مسائل په 15 سؤالونوکي

د قربانی مهم مسائل

دسوال جواب په طریقه

Ketabton.com

مؤلف:

الشيخ أبو يوسف نجيب الله سليم

حفظه الله ورعاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحمدلله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين،نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلي يوم الدين أمابعد: دايوه مختصره رساله ده چي مشتمله ده په بعضومهمو مسائلو د قربانۍ او آداب د اختربانديږ په طريقه د سوال جواب سره، الله تعالی نه أميد لرم چې مسلمانان تريې مستفيد شي اوزمونږ لپاره يوه صدقه جاريه شي.

«۱» سوال: قربانۍ كول سه حكم لري؟

جواب: پديكي دوه قوله دعلماؤ دي.

أول: دبعضو علماؤ په نيزبانديې واجبه ده.

دويم: دجمهورو (يعني دډيرو) علماؤ په نيز بانديې سنت مؤكده ده او واجبه نده، أو دا دإمام مالك، إمام شافعي أوإمام أحمد رحمهم الله قول هم دى. أو دا قول راجح هم دى، خودا مقام د تفصيل ندى چې دلائل ئی ذكر كړو، ليكن دسنتيت مطلب به دا نوی چې مسلمان به پرى اهتمام نه كوی، بلكې دغه يې شرعي حيثيت دى، ورنه اهتمام كول به پرى دمسلمان شعار وی، كله چې توان لرونكى وی، ځكه فضيلت اوثواب يې ډير زيات راغلى دى. وګوره للتفصيل المحلى لابن حزم (9/3) كتاب الأضاحي. والمغني لابن قدامه (425/8).

«۲» سوال: د قربانۍ دپاره څه شرطونه دي؟

جواب: اول : دا به د بهيمة الأنعام څخه وى يعني (اوښ) (غوا، غوئى، ميخه) (ګډ، ګډه) (بزه، پسه) او پدي باندى إمام قرطبي په خپل تفسير(72/15) كې د مسلمانانو إجماع نقل كړى ده فرمائى: (وَالَّذِي يُضَحَّى بِهِ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِينَ الْأَزْوَاجُ الثَّمَانِيَةُ : وَهِيَ الضَّأْنُ وَالْمَعْزُ وَالْإِبِلُ وَالْبَقَرُ). همدغه خبره ابن القيم په زاد المعاد(۳/۳۱۲) أو امام سرخسي په المبسوط(29/12)كې كړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم شرط : قرباني به غابن او معتبرعُمْر ته رسيدلى وي:

اودهغي پيژندنه په غابن أو عمر سره کيږي.

د اوبن دپاره شرط دادى چې پنځه کلن به وي أوشپږم کال کي به داخل شوى وي.

دغويين مال دپاره شرط دادى چې دوه کلن به وى او دريم کال کي به داخل شوي وي.

دبزين مال دپاره شرط دادى چې يوکلن به وى اوپه دويم کال کي به داخل شوي وى.

او دګډين مال دپاره شرط (په راجح قول سره) شپږ مياشتى دي چې أُومه کې به داخل شوي وي. وګوره للتفصيل المغنى لابن قدامه (۹/ ۴۴۰) والروض المربع للبهوتى (۲/ ۱۳۷).

دريم شرط : په خپل وخت باندې کول چې هغه داختر لمونځ نه بعد شروع کيږي ترڅلورمي ورځ د اختر پورې.

څلورم شرط : سلامتيا دهغه عيوبو (نقصاناتو)څخه چې شرعاً معتبروي.

او هغه په إجماع د أمت سره څلور عيوب(نقصاناته) دي کوم چې په حديث د البراء بن عازب رضى الله عنه کي ذکر شوى دي هغه فرمائي: (قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ : أَرْبَعٌ لَا تَجُوزُ فِي الضَّحَايَا : الْعَوْرَاءُ الْبَيِّنُ عَوَرُهَا وَالْمَرِيضَةُ الْبَيِّنُ مَرَضُهَا ، وَالْعَرْجَاءُ الْبَيِّنُ ظَلَعُهَا ، وَالْكَسِيرُ الَّتِي لَا تُنْقِي). رواه الترمذي (203/2) وقال الشيخ الألباني إسناده صحيح. إرواء الغليل (360/4ح 1148).

ژباړه : صحابي فرمائي: نبي عليه السلام په مونږ کې ودريده، أو وي فرمايل: څلور عيوب (نقصانات) دي چې په هغي سره قربانى نه صيحيح کيږي.

1. نقصاني سترګو والا چې نقصان ئي ښه ښکاره وي.
2. هغه مريضه چې مرض يى ښه ښکاره وي.
3. هغه ګوډه چې ګوډ والى ئى ښه ښکاره وي.
4. ډيره خواره وچه چې غوښه پکې نوي.

فائده: علماؤ هغه عيوب(نقصانات) هم پدي څلورو باندې قياس کړى دي کوم چې د دي څلورو عيوبو سره مساوي اويا ترى زيات وى مثلاً:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړنده وي يا لَمْ، خپه وغيره يې كټ وي. لكه إمام نووي رحمه الله فرمايلي: (وَأَجْمَعُوا عَلَى أَنَّ الْعُيُوبَ الْأَرْبَعَةَ الْمَذْكُورَةَ فِي حَدِيثِ الْبَرَاءِ لَا تُجْزِئُ التَّضْحِيَةُ بِهَا، وكَذَا مَا كَانَ فِي مَعْنَاهَا أَوْ أَقْبَحَ مِنْهَا كَالْعَمَى وَقَطْعِ الرِّجْلِ وَشَبَهِهِ). شرح مسلم للنووي (١٣/102ح1966).

همدغه شان خبره ابن عبدالبر- رحمه الله- هم په التمهيد(168/20) كې كړې ده.

دويمه فائده: حديث كې واضح دي چې لږ عيب اونقصان باک نه كوي ځكه حديث كې لفظ د (البين) راغلی دی يعني چې عيب ښه ښكاره وي لږ گوډوالی چې روغ مال سره پرې سم مزل كولي شي باک نه كوی همدغه شان دا نورخلورعيبوب(نقصانات).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۳» سوال: هغه کوم عیوب(نقصانات) دي چې قرباني ته ضرر نه رسوي؟

جواب: اول هرهغه عیب چې لږ وي هغه قرباني ته ضرر نه رسوي، هغه که دحیوان په هرځای کې وي، اودلیل پدې خبره باندې هغه حدیث دالبراء بن عازب-رضي الله عنه- دی.

دویم: (مقطوعة الذیل) **یعني دکوم حیوان چې لکۍ کټ وي** هغه هم نقصان نه لري لکه: ابن قدامة رحمه الله فرمائي: (وَتُجْزِئُ الْبَتْرَاءُ ، وَهِيَ الَّتِي لاَ ذَنَبَ لَهَا ، سَوَاءٌ كَانَ خِلْقَةً أَوْ مَقْطُوعًا، وَمِمَّنْ لَمْ يَرَ بَأْسًا بِالْبَتْرَاءِ ابْنُ عُمَرَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ وَالْحَسَنُ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَالنَّخَعِيُّ وَالْحَكَمُ).المغني(۱۳/۳۷۱).

ژباړه : په هغه حیوان باندې هم قربانۍ جائزه ده چې لکۍ نلري که هغه پیدائشي نوی اویا کټ کړي شوي وي اودغه جواز د ابن عمر- رضي الله عنه، او ابن المسیب، او الحسن، او سعید بن جبیر، او النخعی او الحکم- رحمهم الله نه هم نقل دی.

بیاهغه دری وجې دجواز ذکر کړې دي فرمایی:

۱/ دلکۍ نشوالي غوښې ته هیڅ نقصان نه رسوي ځکه هغه نه خوړل کیږي.

۲/ مُخِل بالمقصود هم نده.

۳/ په شرع کې ترې منعه هم نده راغلي اودا دریم دلیل یوازی هم په جواز باندې پوره دي. او ابن عثمین رحمه الله په الشرح الممتع(430/7) کې او نورو علماؤ هم دغسې خبره کړې ده.

دریم:_(مکسورة القرن) **یعني هغه حیوان چې ښکر ئې مات وي** هغه هم قربانۍ ته ضررنه رسوی، ځکه ددغې نه شرع منعه نده کړي، اومُخِل بالمقصودهم ندي، ځکه نه خوړل کیږي، اونه غوښې ته نقصان رسوي.

ابن عبدالبر- رحمه الله- په الاستذکار(5/۲۱۹،۲۱۸) کې فرمائي: (العلماء مجمعون على أنَّ الجمَّاء (وهي التي لم يُخلق لها قرنٌ) جائزٌ أن يضحَّى بها، فدلَّ

(c) ketabton.com: The Digital Library

إجماعُهم هذا على أنَّ النقص المكروه هو ما تتأذّى به البهيمةُ وينقص مِن ثمنها ومِن شحمها، وإذا جازت التضحية بالجمَّاء فلأَن تجوز بالعضباء التي ذهب أكثرُ مِن نصف قرنها مِن باب أَوْلى).

خلاصه دعبارت داده: دعلماؤ اجماع ده چې په بې ښکرو (يعنې کونډې) حيوان باندې قرباني جائز ده نوهرکله چې په کونډې مال باندې په اجماع دمسلمانانو سره جائزه وي، نومات ښکر والا باندې خو په طريقه اولی باندې جائز ده.

همدغه شان د جواز قول امام نووي-رحمه الله- په شرح المهذب(٣٧٣/٨) کې او وغيره نورو بې شميره علماؤکړی دی.

ځلورم: (مشقوقة الأذن): **يعني هغه حيوان چې غوږ ئي کټ**، يا خيرې، او يا سورى وي نو دجمهورو (يعنې دډېرو اوګڼو) علماء اسلام په نيزباندی قرباني پرې جائزه ده اودا دجمهور علماؤ مذهب مونږته راجح او بهتره ښکاری ديو څو دلائلو په بنياد:

١- **دليل**: حديث د براء بن عازب رضي الله عنه کې نبي صلى الله عليه وسلم تخصيص دڅلور عيوب(نقصاناتو) کړي دی (أربع لاتجوز فی الضحايا...) که چيرته نقصان دغوږ مانع وايې نوخامخا به نبي صلى الله عليه وسلم ذکر کړی وائي.

او که څوک دلږ معرفت خاوند هم وی نو هلته په حديث کې دڅلورو نقصاناتو دتخصيص په مقصد او معنی باندی پوهيږی.

٢- **دليل**: دغوږ نقصان دهغې څلورو عيوب سره نه مساوي دی او نه أقبح اوزيات دی دهغی نه چې پرې قياس کړی شي.

٣- **دليل**: عبيد بن فيروز د براء بن عازب رضي الله عنه نه (کوم چې راوي دحديث دي) تپوس وکړ چې (إني أكره أن يكون النقص فی القرن والأذن. فقال له: ماكرهتَ فَدَعْه ولاتحرِّمه على أحد). ژباړه: عبيد وويلی زه ښه نه ګڼم چې دمال په ښکراوغوږ کې نقصان وي؟ صحابي ورته جواب کې وويل: ته چې څه بد ګڼې هغه دی خپل کاردی خو په نوروخلکو ئي مه حرامه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو مونږ هم هغه ورونو ته وايو چې وايي پدی باندی قربانۍ نه کيږی ددغه جليل القدر صحابي په نصيحت باندې عمل وکړی، اوزه وايم دغوږ نقصان لا څکي بلکې دخرمني ويختان دي ورله هم وشماري خوليکن نور مسلمانان دي په مصيبت او مشقت کې نه اچوی، او دالله تعالی هغه ښکلی او اسان دين دی بې دليله دالله تعالی په بندګانو نه سختوي.

۴- دليل: کوم روايت چې د علي رضى الله عنه دی پدي مسأله کې (أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أن نستشرف العين والأذن...). پديکې حجة بن عدي راوي دي او هغه مُتَکَلَم فِيه دی.

۵- دليل: دغه روايت که صحيح هم شی لکه الشيخ الألبانی- رحمه الله- په إرواء الغليل(۳٦۲/۴)کې اوابن الملقّن په البدرالمنير(۲۹۱/۹)کې صحصح کړی دی، اومونږ تري معنی دعدم جواز واخلو نوبيا خو ښکاره تعارض(ټکراؤ) راځي دحديث دالبراء بن عازب-رضی الله عنه-سره، ځکه حديث دعلی رضى الله عنه نه خوبيا معلوميږی چې دستن دسوري په مقدار عيب هم وي قرباني پري جائزه نده، او حديث دبراء بن عازب رضى الله عنه کې لفظ د (البيّن عورها) راغلی دی يعني عيب(نقصان) هغه وخت معتبر دی چې کله ښه ښکاره او واضح وي، نو ددی حديث نه خومعلوميږی چې لږ عيب باك نکوي، اوس که چيرته روايت دعلی رضى الله عنه په ظاهر واخلو نو روايت دبراء بن عازب رضى الله عنه، کوم چې دټول أمت پری اتفاق او اجماع ده هغه به درنه بيا پاتی کيږی.

نو اوس به يا حديث دبراء نه منی اوانکاربه تری کوی اويا به هغی معنی او تطبيق ته غاړه کږدي کومه چې جمهور علماء اسلام کړی ده چې دغه نقصانات اوعيوب قربانۍ ته ضررنه رسوي.

٦- دليل: دعلي رضى الله عنه په روايت کی خو هيڅ دليل په عدم جواز باندی نشته بلکی هغی کې دا دي چې هغه مال اختيار کړی کوم چې په سترګو اوغوږونو کې عيب نلري داخويي ندي ويلی چې دکوم مال په غوږ کی نقصان وی هغه مه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوددینه استدلال په عدم جواز کولو باندې ډیر بعید دی. او زمونږ مسأله هم دلته دجواز اودعدم جواز ده، نه د أولی او عدم أولی.

۷- دلیل: کومو محدثینو چې روایت د علي رضی الله عنه ذکر کړی دی هغوی ټولو په باب د مکرهاتو کي راوړي دی (یعنې أولی أوعدم أولی مسأله ده نه دجواز أوعدم جواز) لکه امام أبوداود په کتاب الأضاحي : باب مایُکره من الضحایا (۲۸۰۲)، اوابن ماجه په کتاب الأضاحي: باب مایُکره أن یُضحی به (۳۱۴۴)، اوامام ترمذي په کتاب الأضاحي : بابا مایُکره من الاضاحي.

نوآیا دغه ټولو محدیثینو کومو چې دغه حدیث نقل کړی دی، هغوی په معنی د دي حدیث باندی نه پوهیدل چې دعدم جواز په ځائي په مکروهاتو کي ذکرکړي دی؟ !

نه نه بلکه هغوی په دواړه احادیثو کي تطبیق کړی دی چې په دواړو باندې عمل وشي، نوحدیث د براء بن عازب رضی الله عنه په عدم جواز دلالت کوی اوحدیث دعلي رضی الله عنه په کراهیت یعنې أولی اوعدم اولي باندي دلالت کوی.

۸- دلیل: دمحدثینو نه بعد دڅلورو مذهبونو فقهاؤ -رحمهم الله- هم دغه حدیث په باب د مکروهاتو (یعنې أولی اوغیر أولی) کي ذکرکړی دی چې مونږ به دهغوی اقوال په ډیر اختصار سره ذکر کړو:

اول مذهب حنفي:

دأحنافوپه نیزباندی چې دحیوان غوږ د دریمی حصي نه کم هم نقصاني ؤو نو قرباني پري جائزه ده. وګوره: حواشي علی ملتقی الأبحر(۱۹/2).

دویم مذهب مالکی:

ابن عبدالبر-رحمه الله- په الکافی فی فقه أهل المدینه (۴۲۱/۱) کي لیکی دي: (ولابأس بالشق الیسیر فی الأذن وکذلک القطع الیسیر...) یعنې باک نه کوی که غوږ لږ شلیدلی وی، او یا کټ شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم مذهب شافعي:

امام نووی الشافعي- رحمه الله - په المجموع شرح المهذب (٣٧٣/٨) کي دغوړ وغيره ذکرنه بعد أخير کې فرمائي: (فان ضحّى بما ذكرناه أجزأه؛ لأن ما بها لايُنقَص من لحمها). نوداهم وائي چې قرباني پري جائزده .

څلورم مذهب حنبلی:

ابن قدامة الحنبلی- رحمه الله - په المغني (٦٢٦/٨) کې فرمائي: (... ويحصل الاجزاء بها، لا نعلم فيه خلافاً ولأن اشتراط السلامة من ذلك يشق إذلا يكاد يوجد سالم من هذا كلّه). نودا گوره فرمای چې د دي په جوازکي مونږته دچاهيڅ خلاف معلوم ندی، يعني داخو يوه اتفاقی مسأله ده اوبيا وايی چې دغوږ روغوالي شرط لګول خو مسلمانان په پوره مشقت او زحمت کې اچوي ځکه ددغسي عيبونونه خو اکثر مالونه خالي نوي.

٩- دليل: همدغه شان ددی عصر لوی لوی علماؤ فتوی هم په جواز بانـدي ده لکه الشيخ السعدی- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله - په فتاوی نورعلی الدرب (١٧/ ٣٥٥)کی، او ابن عثيمين- رحمه الله- هم په فتاوی نورعلی الدرب (١٣/٢) کې ذکر کړي دي اوبيا فرمای: (ولافرق بين أن يكون القطع قليلاً أو كثيراً حتى لوقطع القرن كله أوالأذن كلها أوالذيل كله فانها تجزئ).

ژباړه: هيڅ فرق نشته که دمال ښکر، يا غوږ اويا لکۍ تولـه کـټ وی اويـا لـږه، قرباني پری جائزه ده - اوپدی جمله کی دابن عثيمين رحمه الله رد ته اشاره هم ده په هغه فقهاؤ باندی چی مقدار دثلث، نصف وغيره ذکرکوی ځکـه پـه دغـه مقدار باندی دليل نشته. نو کـه دمـال لکـۍ، ښـکر اوغـوږ لـږ يـاټول کـټ وی قرباني پری جائزه ده .

نومحترمو: مونږ داسی نه وايو چی مسلمانان دی هغه مالونو پسی وګرځـی چـی لکۍ، غوږ او ښکر يی کت وی بلکی مونږ وايو که ځوك په منطقه(علاقه) کـی بل مال پيدا نکړي اويا دا مال په صحت اوغوښه کی ښه وی دهغه مال نـه چـی يوه يوه ليشت غوږونه لری نوبيا پـدغی مـال بانـدی قربـاني بلکـل صـحی ده، اوپدغه عيب سره ثواب کـی هـيڅ کمـی نـه راځـی، ځکـه دغـه عيـوب مُخِل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بالمقصود ندی، اونه په حیوان کی مطلوب دی ځکه دحیوان غوږونه انسانان نه خوري، اونه تري په دین اسلام کی منعه راغلي ده.

«۴» سوال: خصي مال باندي قربانۍ کول سه حکم لري؟

جواب: بلکل جائزده، ابن ماجه (رقم 2548) کي دأبو هريرة-رضی الله عنه- څخه روايت دی چې نبي صلی الله علیه وسلم دوه ګډان د قربانۍ لپاره واخستل أو مَوجُوءَيْن ؤو يعنی خصين، ؤو.

«۵» سوال : آیا یوه قربانۍ دټولې کورنۍ څخه صحیح کیږي کنه؟

جواب: بلکل صحصح کيږي: عطاء بن يسار فرمائي: ما د أبو أيـوب الأنصـاري رضي الله عنه نه تيوس وکړ چي تاسوبه د نبي صـلی اللـه علیـه وسـلم پـه زمانـه کـي قرباني څنګه کوله ؟ هغي وفرمايل: (كان الرجل في عهد النبي صـلى اللـه عليـه وسلم يضحي بالشاة عنه وعن أهل بيته فيأكلون ويطعمون) صححه الشيخ الألبـاني في صحيح سنن ابن ماجه(۲/۲۰۳).

يعني يوسړی به اخترى په يومال باندی دخپل ځـان اودخپـل ټـول کورنـه کـوو اوخپله به ئي تري هم خوراک کوو، او فقراؤ ته به يی هم پکی ورکوو.

«٦» سوال: دمړي نه قربانۍ کول څه حکم لري؟

جواب: دمړي څخه قربانۍ کول په دري ډوله ده.

۱ـ یوشخص دخپل ځان څخه قرباني وکړي، ورسره نیت دخپلي ټولي کـورني وکـړي (مـړو ژونـدو دواړوڅخـه) نـودا جـائزه ده ا و ثـواب ئي مـړو ژونـدو تـه رسيږي، دليل پدي خبره باندی د نبي صلی الله علیه وسلم عمل دی چي هغه به دخپل ځان او دخپل اهل بيت څخه قرباني کولـه، او دهغـه پـه اهـل بيـت کـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په ژوند مبارك كي ډير اقارب(خپلوان) وفات شوي ؤو، نو داهل بيت لفظ مړو اوژوندو دواړو ته شامل دی.

٢ـ صورت دا دی چي يو كس په ژوندون وصيت وكړي چی زما د وفات نه روستو ماپسي قرباني وكړی نو بيا دهغه نه مستقله قرباني كول واجب ده، پدي شرط چي د وصيت كونكی په مال كی به وی، او كه دهغه نه خپل مال پاتی نوي، نو بياپه ورثوباندی واجب نده، دليل پدي خبره قول دالله تعالی دی ((فمن بدّله بعد ماسمعه فإنما إثمه علي الذين يبدّلونه إن الله سميع عليم)) سورة البقرة (١٨١).

٣ـ قسم: دمړي نه مستقله قرباني كول دي پداسې حال كي چي مړي په ژوند وصيت نوی كړی، نوپدي صورت كي دعلماؤ دوه قوله دي:

أول قول: په عدم جواز دی اودا په أئمه أربعه كي د امامشافعي- رحمه الله- نه نقل دی او امام مالك- رحمه الله- په جواز قائل دی ليكن مع الكراهة، او دليل د دوی دادی چي دغه كار دنبي صلی الله عليه وسلم اودصحابه كرامو- رضوان الله عليهم- څخه نه دی نقل، كه چيرته جائز وائي نوهغوي به كړي وايي.

دويم قول: دجمهورو (دډيرو) علماؤ دی چي په هغي كي (مذهب حنفی، مذهب مالكي اومذهب حنبلي هم شامل دی) ددوی په نيز باندي جائزده اوثواب يی مړی ته رسيږی.

شيخ الإسلام ابن تيميه رحمه الله په مجموع الفتاوی (٣٠٦/٢٦)كي فرمائي: (وتجوزالأضحية عن الميت كما تجوز الحج عنه والصدقة عنه). ژباړه: دمړي نه قرباني كول داسي جائزه ده لكه څنگه چي حج اوصدقه كول دمړي نه جائز دي.

همدغه شان پدي عصر كيابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوی و مقالات ابن باز (١٨٩/١٨) كي، او ابن عثيمين- رحمه الله- په مجموع فتاوي ورسائل(120/25)كي او دسعودي هيئة كبار علماؤ په فتاوی اللجنة الدائمة (٤١٧/١١)كي دجواز فتوی وركړي ده.

اودامقام د اختصار دی پدي وجه باندي د دوی دلائل ذكر كولی نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۷» سوال: د قربانۍ کونکي دپاره څه کول پکار دي؟

جواب: کله چې د ذوالحجه میاشت داخله شي نو هغه ته پکار دي چې خپل نوکونه او ویختان (دسر،بریت، اود نور بدن) کټ نه کړي ځکه حدیث کې ترى منعه راغلي ده :

((إِذَا رَأَيْتُمْ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ)) رواه مسلم (197). ژباړه: نبي صلى الله عليه وسلم فرمائی کله چې تاسو میاشت د ذوالحجې ولیده اوکوم یوتن په تاسو کې د قربانۍ نیت کړی وي نوهغه دي خپل ویختان اونوکان نه کټ کوي.

«۸» سوال: څو ورځو پوري قرباني کولی شی؟

جواب: راجح قول پدې کې دا دی چې د اختر ترڅلورمې ورځې پورې کولي شي یعني یوسړی کولی شي چې خپله قرباني داختر په دویمه، دریمه اوڅلورمه ورځ کې ذبحه کړي. دغه قول دعلي بن أبي طالب، جبير بن معطم او ابن عباس رضي الله عنهم دی او ابن القیم رحمه الله په زاد المعاد(۳۱۹/۲)کې فرمائي: (وهومذهب إمام أهل البصرة الحسن و إمام أهل مكة عطاء بن أبي رباح و إمام أهل الشام الأوزاعي وإمام فقهاء أهل الحديث الشافعي واختاره ابن المنذر).

«۹» سوال: که څوک د قربانۍ وس نه لري نودهغی دپاره قرض کولی شی کنه؟

جواب: که طاقت د قرض ختمولولري نوکولی شي یعني جواز لري ، اوکه بیا وس نه لري نو جائزنده چې قرض وکړي. وګوره د زیات تفصیل دپاره: مجموع الفتاوى لابن تيميه (۳۰۵/۲۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۰» سوال: آیه د قربانۍ مال په بل مال باندی بدلولی شی کنه؟

جواب: بدلولی شي چې کله د قربانۍ مال نه غوره وي، دغه قول دجواز په تابعینو کې دعطاء، او مجاهد، اوعکرمه نه اوپه أئمو کې د امام أبوحنیفه، امام مالك، امام أحمد، او امام محمد-رحمهم الله- څخه نقل دی. وګوره: المغني لابن قدامة (۴۳۷/۸).

«۱۱» سوال: په وخت د ذبحه کې سهوا د بسم الله دهیریدلو څه حکم دی؟

جواب: که چیرته سهواً د مسلمان نه بسم الله پاتي شي نو په راجح قول د اهل علمو کې دهغه مذبوحه حلاله ده، اودغه قول دامام شافعي، اوابن عبدالبر، اوابن قدامة، اوامام قرطبي أود الشیخ محمد بن عبدالوهاب رحمهم الله اوداسي نورو أئمونه نقل دی.

قال الإمام الشافعي- رحمه الله- في كتابه الأم (۲۲۷/۲): (لونسي-التسمية في الذبيحة أكل لأن المسلم يذبح على اسم الله عزوجل وإن نسي).

قال ابن عبدالبر- رحمه الله- في كتابه الاستذكار (۲۴۹/۵ح۱۰۰۷): (إن التسمية على الذبيحة سنة مسنونة لا فريضة ولوكانت فرضًا ماسقطت بالنسيان لأن النسيان لايسقط ماوجب عمله من الفرائض).

قال ابن قدامة - رحمه الله- في المغني (۳۸۹/۸): (ولنا قول ابن عباس: من نسي-التسمية فلا بأس ...الخ).

قال القرطبي- رحمه الله- في تفسيره (۵۰/۷): (وأما الناسي فلا خطاب توجه إليه إذ يستحيل خطابه فالشرط ليس بواجب عليه). اوداسي نوروعلماؤهم لیکلی دي چونکه دامقام د تفصیل ندي، لیکن مونږ ته ددی قول درجحان سره هم احتیاط پدي کې ښکاري چی ونه خوړل شی؛ ځکه ایت په نهی کې عام دی، والله أعلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۲» سوال: د ذوالحجې میاشتې أوله لسیزه څه فضیلت لري؟

جواب: ددغې لسو ورځو ډیر فضائل دي اوپه قران کریم کـې هـم ورتـه اشـاره شوي ده او په حدیث کې راغلي ((مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ! وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ)).

ژباړه: داسې ورځې نشته چې نیک عمل پکې الله عزوجل ته ډیر خـوښ وي د ذوالحجې دلسو ورځونه، صحابه کرامو وفرمائل یا رسـول اللـه صـلی اللـه علیـه وسلم دجهاد نه هم زیات خوښ دی الله تعالی ته؟ هغه وفرمائـل: آو، مګرهغـه کس چې خپل جان اومال سره وځي او هـیڅ څیـز واپـس نـه کـي یعنـي شـهید شي.!   محترمو: مؤمن دی پدې اجر ثواب کې سوڅ وکړی.

«۱۳» سوال: هرکله چې د ذوالحجې اوله لسیزه دومره زیات ثواب لري نو کوم اعمال پکې ډیر بهتره دي چې مسلمان یې وکړي؟

جواب: هرنیک عمل کـول لکـه: نفلونـه، تلاوتونـه کـول، کونـډو یتیمانـانوسره خیګړي کول.

دویم عمل: روژه نیول یو روایت امام أحمـد، او أبـو داود او نسـائي نقـل کـړي چې نبي صلى الله عليه وسلم به نهـه ورځـې د دې میاشـتې او دعاشـوراء ورځ اودري ورځې په هره میاشت کې (۱۳-۱۴-۱۵) کې نیولی.

دریم عمل: تکبیرات (الله أکبر)، تهلیلات (لا إله إلا الله) او تحمیدات (الحمـد لله) ویل حدیث کې راغلي: ((فأكثروا فيهن من التهليل والتكبيروالتحميد))، او امام بخاري- رحمه الله- نقل کړي چې ابـن عمـر، او أبـو هریـرة رضي الله عنهما بـه بازارته وتل په جهر به ئې تکبیرات ویل اودهغوی دوجې نه به نوروخلکوبه هـم په جهرتکبیرونه ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم عمل: دعرفې ورځ روژه نیول، حدیث د مسلم کې راغلي ددوه کالو ګناهونه پرې معاف کیږي (دتیر شوي کال اود راتلونکي کال) نودا لوی فضیلت دی.!

داختر دورځ آداب

«۱۴» سوال: اختر ورځ په څه طریقه ولمانځل شي؟

جواب: دغه په اسلام کې یوعظیمه ورځ ده بایـد شرعـي آدابـو سره دخپل رب شکرپکې وشي، نوددغی ورځ یو څومختصرآداب په لاندی ډول دي:

۱- تکبیـرات ویـل اوهغـه دعرفـې ورځ نـه شروع کیـږي تـر څلـورمي ورځ دمازیګرپوري.

۲- داختر لمونځ نه مخکې غسل کول،عطرلګول، خائسته نوی او یاپاکې جامي اغوستل بغیر داسراف نه، اوهرچه زنانه دي هغه به عیـد ګـاه تـه ځـې بغیـردتبرّج ډول سینګار اوعطرونونه.

۳- دخپلي قرباني نه اول خوراك كول او دغه د نبي صلى الله عليه وسلم عمـل ؤو چـې اول خـوراك بـه ئي دخپلـي قربـانۍ څخـه كولـو. وګـوره : زادالمعـاد لابـن القيم(۱/۴۴۱).

۴- عیدګاه ته پیدل تلل که دچا عذرنوي.

۵- لاره بدلول د مستحباتو څخه دي یعني کورته واپس په بله لار راتلل.

«۱۵» سؤال: د اختر مبارکي یوبل ته ورکول څه حکم لري؟

جواب: یوبل ته مبارکي ورکول یو مباح اوجائز کاردی اوپدې کې هیڅ محظـور شرعي نشته، دیته بدعت ویل پدې دلیل سره چې دا ثبوت نـه لـري، نـودا ډیـره کمزوري بې بنیاده خبره ده دیوڅو وجونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- داهغه وخت بدعت ګرځي چې کله ورته سنت یامستحب وویـل شي څکـه بیا دسنت اود استحباب دثبوت دپاره دلیل شرعي پکار وي، اوحـال دادي چـې دا یو دعاداتو څخه دی. اوزمونږ دا خبره مبني ده پـه یـوعظیم أصـل داصـولو ددین باندي .

هغه دا چې: (الأصل فی جمیع العادات القولیة والفعلیـة الإباحـة والجـواز، فـلا یحرم منها ولایکره إلا مانهی عنه الشارع أوتضمّن مفسدة شرعیة).

اوددې اصل او قاعدې دپاره قران کریم او په احادیثو کې ډیر دلائـل او مثالونـه شته خودا مقام دهغې د ذکر ندې او خاصکر علـماء دعلـم أصـولو پـه مسـتقلو کتابونو کې ذکر کړې دي.

ژباړه: اصل په ټولوعاداتو قولیه اوفعلیه (یعني په ویناګانو اوکارونو) کې اباحـت اوجواز دی هیڅ یوشیز ته حرام او مکروه نه ویـل کیـږي مګرهغـه وخـت چـې شرعي دهغې عمل نه منعه کړي وي اویا هغه عمل متضـمن وی مفسـده شرعیـه لره.

نودلته هم شرع ددی مبارکۍ ورکولونه منعه نده کړي اونه پکې کومه مفسـده او نقصان شته بلکه مصالح پکې شته مثلاً: مسلمانان یوبل ته دعاګـاني وکـړي، او یوبل ته زړونه نرمیدل، همدغه شـان دبعضـو یوبـل سره خبرې نـوي، نـو دایـو ښکلې فرصت وي دخبرو کولو، او دا سې نور ډیر مصالح.

سؤال: که څوک اعـتراض وکـړي چـې عـدم ثبـوت دلیـل دی پـه عـدم جـواز باندې؟

او دا دبعضو خلکو غټ اوعُمْده دلیل دی پدې مسئله کې.!

اول جواب: دغه دشرع یوه عظیمه قاعده ده خوپه باب دعباداتو کې ده نـه پـه باب دعـاداتو کـې څکـه اصـل پـه عبـاداتو کـې توقـف دی نوځکـه ثبـوت تـه ضرورت لري اوهرچې عادات دي نواصل په هغی کې اباحـت او جـواز دی نـو څکه ثبوت ته حاجت نلری اویـا هـر قـوم خپـل عـادات لـري، اوهغـه کـه پـه اخترونو کې وی اوکه په نورو خوشالیانو کې وی او که په لباسونو کـې وی، اودا د الله تعالی یو دلوی فضلونو څخه دی په خپلو بندګانو باندې چې هرقوم ته یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل عادات رواجات مباح اوجائز کړي دي، کچیرته الله تعالی دا کارونه مباح اوجائز کړي نه وايی اومونږ یې صرف په هغه عاداتو باندې مکلف کړي وایې کوم چې دنبي صلی الله علیه وسلم په زمانه کې وو مثلا دهغی وخت جامی او بوټان او څپلی وغیره چې بل قسم به نه ګرځوي نومسلمانان په څومره په مشقت کې وايې. **الغرض مطلب دادی** چې دغه قاعده صحیح ده خو په باب دعباداتو کې ځکه هرعبادت دلیل شرعي غواړي اوهرچې دامسأله ده نو دا دباب دعاداتو څخه ده، لکه څنګه چې مونږ نور ډېرعادات په خوراک څښاك اولباس اوناسته پاسته کې اويا په خوشحالیانو وغیره تعاملاتو کې لرو خو څوك هغې ته بدعت ویلی نشي.

دویم جواب: دصحابه کرامو- رضوان الله علیهم- نه هم بعضې الفاظ نقل دی مثلاً: ((تقبل الله مناومنكم)) نو ډېره دتعجب خبره خو داده چې ددی الفاظو ویل په عربي کې جائز ګڼي اوکه چاپه پښتو ژبه کې ووېل بیا بدعت ګرځي!، نوداکوم منطق اودلیل دی!، ددي الفاظو معنی تقریباً یوه ده کوم چې پښتو کې ویل کیږي (لمونځ روژي أونیك اعمال دې قبول شه).

دریم: شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمه الله نه هم داختر دمبارکۍ تپوس شوي دی او هغه هم دجواز فتوی ورکړې ده وګوره الفتاوی الکبری(۲۲۸/۲): (هَـلْ التَّهْنِئَـةُ فِي الْعِيدِ وَمَا يَجْرِي عَلَى أَلْسِنَةِ النَّاسِ:"عِيدُك مُبَارَكٌ " وَمَا أَشْبَهَهُ، هَلْ لَهُ أَصْلٌ فِي الشَّرِيعَةِ، أَمْ لا)؟

بیا هغه تفصیل دجواب کړی دی چې دا جائزه ده اوبیا فرماي چې دغه دجواز فتوی ددین دلوی لوی امامانو نه نقل ده لکه امام أحمد رحمه الله وغیره نه.

څلورم: همدغه شان ددي عصر لوی علماؤهم دجواز فتوی ورکړې ده لکه الشیخ العلامة السعدي- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوي ابن باز (۲۵/۱۳) کې اوابن عثیمین- رحمه الله- نه په مجموع فتاوی ابن عثیمین(۲۰۸/۱٦- ۲۱۰) کې تپوس کړي شوی دی چې: (ما حکم التهنئة بالعید؟ وهل لها صیغة معینة؟ فأجاب: التهنئة بالعید جائزة، ولیس لها تهنئة مخصوصة، بل ما اعتاده الناس فهو جائز ما لم یکن إثماً. وقال أیضًا: التهنئة بالعید قد وقعت من بعض الصحابة

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنهم، وعلى فرض أنها لم تقع فإنها الآن من الأمور العادية التي اعتادها الناس، يهنيء بعضهم بعضاً ببلوغ العيد واستكمال الصوم والقيام).

وسئل أيضًا: (ما حكم المصافحة، والمعانقة والتهنئة بعد صلاة العيد؟

فأجاب: هذه الأشياء لا بأس بها؛ لأن الناس لا يتخذونها على سبيل التعبد والتقرب إلى الله عز وجل، وإنما يتخذونها على سبيل العادة، والإكرام والاحترام، ومادامت عادة لم يرد الشرع بالنهي عنها فإن الأصل فيها الإباحة).

خلاصه دعبارت: ابن عثيمين- رحمه الله- نه دري تپوسه کړی شوی دي:

أول: داختردمبارکۍ حکم ؟ **دويم:** آيا دمبارکۍ دپاره کوم خاص الفاظ دي چي سړی به صرف هغه وايي اوکه نشته؟ **دريم:** ستړي مشي اوغاړه ورکول څه حکم لري؟.

هغه په جواب کې ويلي دي چي د اخترمبارکي اويوبل ته ستړی مشي- اوغاړه ورکول يومباح اوجائزعمل دی(دليل) ځکه دا دعاداتو څخه دی، نه دعباداتو نه او اصل دمسلمانانو په عاداتو کې اباحت اوجوازدی، همدغه شان ددې لپاره دخاصو الفاظو تعين هم نشته بلکې دهرقوم خپل عادات او الفاظ وی.

همدغه شان دمعانقه (يوبل ته غاړه ورکولو) په باره کې الشيخ الألباني- رحمه الله- په سلسله صحيحة (١/٣٠٠- ٣٠٢ حديث رقم ١٦٠) کې فرمائي:(وأمّا الالتزام ... والمعانقة؛ فما دام أنّه لم يثبت النهي عنه في الحديث كما تقدم؛ فالواجب حينئذٍ البقاء على الأصل، وهو الإباحة، وبخاصّة أنه ببعض الأحاديث والآثار، فقال أنس رضي الله عنه: كان أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا تلاقوا تصافحوا، فإذا قدموا من سفرٍ تعانقوا).

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح، كما قال المنذري (٣/٢٧٠)، والهيثمي (٨/ ٣٦).

ژباړه: په ستړي مشی کې يوبل ته غاړه ورکول په شرع کې ددينه نه منعه نده ثابت اوهرکله چي منعه تري نوي شوي نوبيا لازم داده چي دامسأله په خپل اصل باندی باقی پاتي شی چي هغه اباحت اوجوازدی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترمو: دايو څو مسائل ؤو په باب دقربانۍ او آداب د اخترکې، الله تعالی نه غواړم چې خالص دخپلې رضا لپاره يې وګرځوي اوپه خپل دربارکې قبـول يـې کړي،او دټولو مسلمانانو نه دی مالی اوقولي او فعلي اعمال قبول کړی، إنـه وليّ ذلك والقادرعليه ، وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

❖ **نوټ :** که کوم مسلمان غواړي چې ددغې خير په نشر ولـو کـې خپـل ځـان برښمن کړي ، او دلا زياتو مسلمانانو دخير او د رهنمايـۍ سـبب وګرځـی، نو کولي شی چې دخپل وس مطابق دا چاپ کړي اومسلمانانو ته يی توزيع کړي (يعنی زمونږ دطرف نه کوم مانع نشته، ليکن پدې شرط چې پـدې ليکلـوکې بـه کوم زيادت او نقصان نه کوي).

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library